

Sygn. akt I ACa 106/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. Ł.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zmianę wysokości renty

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 22 września 2016 r. sygn. akt I C 286/14

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że kwotę „4.449,27 zł” zastępuje kwotą „3.473,76 zł (trzy tysiące czterysta siedemdziesiąt trzy złote 76/100)” i po słowach: „począwszy od 05 czerwca 2014 r.” dodaje słowa: „i oddala powództwo co do kwoty 975,47 zł miesięcznie”;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz – Braun SSA Robert Jurga

I ACa 106/17

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 12 września 2017 r.

Powód J. Ł. wystąpił przeciwko (...) S.A. w W. z pozwem o zmianę renty ustalonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 lipca 2012r. sygn. akt I ACa 689/12 w ten sposób, aby w miejsce kwoty 1692,55 zł zasądzić kwotę 6490,74 zł. Wniósł również o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu podał, że zmianie uległy potrzeby i koszty rehabilitacji, zwiększyło się również wynagrodzenie na stanowisku, które zajmowałby powód.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazano, że nie doszło do zmian, które uzasadniałyby zmianę wysokości renty. Odnosnie potrzeb rehabilitacji to rehabilitacja może być refundowana z NFZ. Trzeba uwzględnić również fakt, że powód otrzymuje większą rentę z ZUS.

Wyrokiem z dnia 22 września 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie: I. zmienił rentę z punktu II tiret drugi wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie I Wydział Cywilny z dnia

01 marca 2012 r. (sygn. I C 323/09), której wysokość została ustalona w punkcie 1.b. wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie Wydział I Cywilny z dnia 27 lipca 2012 r. (sygn. I ACa 689/12) w ten sposób, że kwotę „1692,55 zł.” zastąpił kwotą „4449,23 zł”

(cztery tysiące czterysta czterdzieści dziewięć złotych i dwadzieścia trzy grosze) – począwszy od 05 czerwca 2014 r.; II w pozostałej części powództwo oddalił; III nakazał ściągnąć od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 5 502,48 zł tytułem kosztów sądowych; IV zasądził od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. Ł. kwotę 576 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika.

Orzeczenie to Sąd Okręgowy poprzedził następującymi ustaleniami:

W punkcie II tiret drugi wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie I Wydział Cywilny z dnia 01. Marca 2012r., sygn. akt I C 323/09 została zasądzona od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda J. Ł. renta, której wysokość została ostatecznie ustalona na kwotę 1692,55 zł. przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w punkcie 1.b. wyroku z dnia 27 lipca 2012r.

Ostatecznie zostało ustalone i przyjęte, że:

Powód J. Ł. wskutek wypadku z dnia 28 czerwca 2006 r. doznał otwartego złamania wyrostka łokciowego prawej kości łokciowej oraz nasady bliższej kości łokciowej, otwartego zwichnięcia lewego stawu skokowego ze złamaniem kości strzałkowej, złamań żeber V-VII po stronie prawej, stłuczenia płuca prawego, wstrząśnienia mózgu, otarć naskórka w okolicy barku prawego i w okolicy prawej pachwiny.

Od dnia 7 września 2006 r. J. Ł. rozpoczął intensywne leczenie rehabilitacyjne w Wojewódzkim Szpitalu (...) w K., które jednak nie przyniosło poprawy w zakresie prawego stawu łokciowego, nadal utrzymywał się przykurcz, bez możliwości wykonania ruchu w tym stawie. W kontrolnym badaniu TG wykazano rozległe zwapnienia okołostawowe. Po konsultacji ortopedycznej J. Ł. zakwalifikowany został do kolejnych zabiegów operacyjnych – podjęcia próby operacyjnego leczenia przykurczu prawego stawu łokciowego oraz do usunięcia śruby więzozrostowej z lewego podudzia. Powód po leczeniu operacyjnym ponownie przeniesiony został do oddziału rehabilitacji (gdzie przebywał do 14 lutego 2007 r.) w celu kontynuowania usprawniania z powodu przykurczu w stawie łokciowym prawym. W wyniku intensywnej rehabilitacji uzyskano nieznaczną poprawę, zmniejszyły się dolegliwości bólowe, jednak w dalszym ciągu utrzymywało się istotne upośledzenie funkcji prawej kończyny górnej. J. Ł. od października 2007 r. ponownie został poddany intensywnemu leczeniu rehabilitacyjnemu w SPZOZ MSWiA Oddział Rehabilitacji Ogólnoustrojowej w O., które to leczenie kontynuował do 15 listopada 2007 r. U powoda zastosowano leczenie farmakologiczne, fizykoterapię i kinezyterapię. Uzyskano niewielką poprawę stanu funkcjonalnego łokcia prawego.

W dniu 9 lutego 2005 r. powód uzyskał stopień inżyniera na kierunku towaroznawstwo w zakresie zarządzania jakością wyrobów. Przed wypadkiem J. Ł. był zatrudniony w okresie od dnia 22 sierpnia 2005 r. do dnia 20 maja 2006 r. w firmie (...) w S., na stanowisku kierownik utrzymania ruchu, a średnie (z trzech miesięcy) wynagrodzenie netto powoda z tytułu wykonywanej pracy stanowiło kwotę 2.479,37 zł. Umowa o pracę została rozwiązana w dniu 20 maja 2006 r. za wypowiedzeniem przez pracodawcę. Od 1 września 2006 r. powód miał rozpocząć pracę w wymiarze pełnego etatu w Firmie Produkcyjno-Handlowej (...) s.c. filia w S. na stanowisku kierownika narzędziowni z wynagrodzeniem 4.500 zł brutto. Właściciel Firmy (...) odbył z powodem rozmowę kwalifikacyjną w dniu 2 maja 2006 r., gdyż planował utworzenie działu narzędziowni i poszukiwał osoby, która zajmie się organizacją i prowadzeniem pracy w tym dziale, a powód w ocenie przyszłego pracodawcy dysponował dużą wiedzą na temat narzędziowni i wykazywał predyspozycje do kierowania zespołem pracowników, tym samym spełniał warunki do zajmowania stanowiska kierownika narzędziowni. Z tej przyczyny przyszły pracodawca zadeklarował zatrudnienie powoda na wskazanym stanowisku pracy, z którym wiązało się nie tylko wyższe wynagrodzenie, ale również możliwość rozwoju powoda. K. R. nie udało się znaleźć na to stanowisko osoby o podobnych kwalifikacjach i predyspozycjach jak powód, dlatego też stanowisko kierownika narzędziowni w tej firmie nie zostało obsadzone.

Od chwili wypadku powód nie jest w stanie i nie będzie wykonywać pracy na dotychczas zajmowanym stanowisku, zgodnie z wykształceniem i poziomem posiadanych kwalifikacji zawodowych, a to przede wszystkim ze względu na zeszywnienie łokcia prawego i związanym z tym bardzo znacznym stopniem dysfunkcji czynnościowej prawej ręki. Powoda należy zaliczyć do osób niepełnosprawnych i po przekwalifikowaniu, stanowisko pracy dla niego utworzone, wymagać będzie dostosowania się do charakteru i stopnia niepełnosprawności reprezentowanego przez powoda.

U powoda istnieje znaczny stopień dysfunkcji prawej ręki, zespoły bólowe, dysfunkcja lewego stawu skokowego. Dolegliwości te ograniczają aktywność życiową powoda. W życiu codziennym powód, jako osoba praworęczna, ma trudności, np. z myciem się, posługiwaniem sztućcami itp. Aktywność sportowa, jak jazda na rowerze, gra w piłkę nożną itp. również pozostaje poza możliwościami fizycznymi powoda. Powód wymaga stałego, systematycznego, prowadzonego do końca życia leczenia rehabilitacyjnego, mającego na celu przede wszystkim utrzymanie osiągniętej sprawności organizmu, opóźnienie progresji zmian zwyrodnieniowo-wytwórczych oraz działanie przeciwbólowe. U powoda zalecona jest codzienna rehabilitacja w domu, co najmniej raz na kwartał leczenie ambulatoryjne (np. w postaci serii 10 zabiegów) oraz raz w roku leczenie sanatoryjne, prowadzone w ramach ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Sąd Apelacyjny wyliczając rentę przyjął, że gdyby powód pracował to otrzymywałby wynagrodzenie w wysokości 2479,37 zł netto. Koszt miesięcznej rehabilitacji to kwota 246,67 zł, a koszt wydatków na leki to kwota 50 zł miesięcznie. W sumie daje to kwotę 2776,04 zł. Od tej kwoty należy odjąć otrzymywany zasiłek z ZUS w wysokości 519,30 zł. Daje to więc kwotę 2256,74 zł. Tą kwotę dodatkowo pomniejszono o 25 % z tytułu przyczynienia się do wypadku. W ten sposób otrzymano rentę w wysokości 1692,55 zł.

Obecnie sytuacja powoda uległa zmianie. Powód otrzymuje rentę w wysokości 747,69 zł netto. Obecnie w (...) spółka z o.o. spółka komandytowa w B. nie istnieje identyczne stanowisko jakie zajmował powód tj. stanowisko kierownika utrzymania ruchu. Najbliższe stanowisko do zajmowanego przez powoda to stanowisko specjalisty ds. utrzymania ruchu. Z tym stanowiskiem wiąże się większy zakres obowiązków. Podstawowe wynagrodzenie na tym stanowisku (bez nadgodzin, premii, dodatków itp.) to kwota 5320 zł brutto, czyli 3780 zł netto.

Aktualnie w dalszym ciągu istnieje progresja zmian. W związku ze stanem powoda, który pozostaje w związku przyczynowo – skutkowym z wypadkiem, zachodzi konieczność rehabilitacji powoda. Z medycznego punktu widzenia wskazane jest aby powód podjął terapię funkcjonalną (4godz/tyg), terapię w wodzie (2godz/tyg), laseroterapię (10 x w miesiącu) magnetoterapię (10 x w miesiącu), terapię ultradźwiękami (10 x w miesiącu). Terapia funkcjonalna i terapia w wodzie powinna być realizowana w cyklach miesięcznych. Laseroterapia, magnetoterapia i terapia ultradźwiękami powinna być realizowana w cyklach kwartalnych. Ta rehabilitacja ma na celu zmniejszyć dolegliwości bólowych, utrzymanie istniejących zakresów ruchu i opóźnienie progresji zmian zwyrodnieniowych.

Koszty rehabilitacji powoda:

terapia funkcjonalna i terapia w wodzie – 2720 zł miesięcznie (1760 + 960);

laseroterapia, magnetoterapia i terapia ultra dźwiękami – 990 zł kwartalnie czyli 130 zł miesięcznie (130 x 3 = 990/3 = 130)

W sumie więc koszt miesięcznej terapii powoda we wskazanym zakresie to kwota 2850 zł.

Nie ma realnych możliwości aby NFZ sfinansował w potrzebnym zakresie potrzeby rehabilitacyjne powoda. Terapia w wodzie w ogóle nie jest refundowana, a terapia funkcjonalna, rozumiana jako indywidualna praca z pacjentem może być realizowana jedynie w ramach pobytu stacjonarnego. Powód złożył wniosek o rehabilitację w dniu 14 stycznia 2016r. i uzyskał termin na 15 listopada 2016r.

Miesięczne wydatki na leki wynoszą 50 zł i wysokość ta nie uległa zmianie.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uznał roszczenie powoda za uzasadnione w zakresie zmiany do kwoty 4 449,23 zł.

Podstawę roszczenia do zmiany wysokości renty stanowił art. 907 § 2 kc.

Odwołując się do treści art. 907 § 2 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, że pod pojęciem zmiany stosunków należy rozumieć istotne zmiany, a nie jakiegokolwiek.

W przedmiotowej sprawie powód miał przyznaną rentę w skład której wchodziły koszty miesięcznej rehabilitacji, koszty zakupu leków, utracony zarobek.

W przypadku kosztów rehabilitacji to ze zmianą stosunków mamy do czynienia wówczas, gdy zmienia się potrzeby rehabilitacyjne lub gdy zwiększą się koszty poszczególnych zabiegów. W tym zakresie od ostatniego wyroku zaszły bardzo istotne zmiany. O ile wcześniej koszty rehabilitacji zostały wycenione na kwotę 246,67 zł miesięcznie o tyle obecnie zostały one wycenione na kwotę 2850 zł miesięcznie. Zarzut pozwanego, że te koszty są refundowane z NFZ nie jest uzasadniony. To jest tylko teoria. W praktyce powód nie jest w stanie uzyskać refundacji w zakresie jego potrzeb. Powód zgłosił się na rehabilitację w styczniu 2016r. i otrzymał termin na listopad 2016r. Tymczasem terapię funkcjonalną i terapię w wodzie powinien przechodzić co miesiąc, a laseroterapię, magnetoterapię i terapię ultra dźwiękami raz na kwartał. Ponadto terapia w wodzie w ogóle nie jest refundowana.

Druga istotna zmiana zaszła w zakresie wynagrodzenia jakie powód otrzymywałby gdyby pracował. Poprzednio Sąd Apelacyjny przyjął, że byłaby to kwota 2479,37 zł netto. Obecnie jest to kwota 3780 zł netto. Sąd przyjął ten sam zakład pracy co poprzednio przyjął Sąd Apelacyjny i to samo stanowisko. Wprawdzie identyczne stanowisko już nie istnieje, ale to nie oznacza, że w takiej sytuacji poszkodowany ma być pozbawiony renty. Zmiana stanowisk i zmiana zakresu obowiązków jest naturalnym procesem w gospodarce rynkowej. Przy likwidacji stanowiska należy poszukiwać jak najbardziej zbliżonego stanowiska, które najprawdopodobniej mógłby zajmować powód. Zmiana wynagrodzenia o ponad 1000 zł, jest istotną zmianą uzasadniającą zmianę renty.

Zmianie uległa również wysokość renty otrzymywanej z ZUS. Przy orzekaniu przez Sąd Apelacyjny była to kwota 519,30 zł, a obecnie jest to kwota 747,69 zł. Wprawdzie nie jest to zmiana, która sama w sobie uzasadniałaby zmianę renty, ale jeżeli sąd już dokonuje zmiany renty z uwagi na inne okoliczności to wówczas i to należy uwzględnić.

Pozostałe parametry, które były podstawą wyliczenia renty przez Sąd Apelacyjny, a więc wydatki na leki – 50 zł miesięcznie, przyczynienie się do szkody – 25 % nie uległo zmianie.

Obecnie wyliczenie renty przedstawia się następująco:

Możliwe wynagrodzenie jakie otrzymywałby powód to kwota 3780 zł. Miesięczne koszty rehabilitacji to kwota 2850 zł. Wydatki na leki 50 zł. W sumie daje to kwotę 6 680 zł. Od tego należy odjąć kwotę 747,69 zł i otrzymujemy kwotę 5 932,31 zł. Następnie tą kwotę pomniejszamy o 25 % (przyczynienie się) i wychodzi renta w wysokości 4 449,23 zł.

Z tego też względu sąd zamienił wcześniej ustaloną rentę 1692,55 zł na rentę w wysokości 4 449,23 zł.

Sąd Okręgowy zmienił wysokość renty od dnia 5 czerwca 2014r., albowiem pozwany pozew otrzymał 19 maja 2014r. zatem należy przyjąć, że w tym momencie dopiero powziął wiadomość o żądaniu zmiany renty. Wcześniej nie było żądania, a renta była ustalona wyrokiem. Nie mógł więc wiedzieć o podstawie jej zmiany. Należy również podkreślić, że również „mniej więcej” na ten okres ustalone były kwoty rehabilitacji, kwota utraconego wynagrodzenia jak również kwota wypłacanego zasiłku z ZUS.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione zaś o kosztach procesu orzekł w oparciu o art. 100 k.p.c. rozliczając je stosownie do wyniku sprawy i poniesionych kosztów.

Apelacje od tego wyroku wniosła strona pozwana (...) S.A. zaskarżając go w części tj. w zakresie punktu I, III oraz IV i zarzuciła:

Naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy a to:

1. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 231 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez nieprawidłową ocenę dowodów w tym: opinii Zakładu (...) z 15 listopada 2015 r.; kosztorysu z 19 kwietnia 2013 r.; opinii Zakładu (...) z 10 stycznia 2011 r. (z poprzedniego postępowania); wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 27 lipca 2012 r.; pisma (...) skutkujące błędnym przyjęciem, że powód wykazał zmianę stosunków;

2. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 231 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez nieprawidłową ocenę dowodów w tym: zaświadczenia N. z 31 października 2014 r.; wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 27 lipca 2012 r.; umowy o pracę powoda z firmą (...) z 2005 r. i ustalenie, że nastąpiło zwiększenie utraconego zarobku z kwoty 2479,37 zł do kwoty 3780 zł;

3. art. 233 § 1 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, polegające na dokonaniu oceny w sposób wybiórczy, wbrew zasadom logiki oraz doświadczenia życiowego i uznanie, iż w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego uznać należy, że nastąpiła istotna zmiana stosunków w rozumieniu art. 907 § 2 k.c. po 27 lipca 2012 r. tj. po dacie wyroku Sąd Apelacyjnego w K., uzasadniająca zwiększenie kosztów miesięcznej rehabilitacji pomiędzy lipcem 2012 r. a wrześniem 2016 r. z kwoty 246,76 zł miesięcznie do kwoty 2850 zł miesięcznie, czyli o ponad 1100 %;

4. art. 217 § 1, 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227, 232, 233 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego a to art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych strony pozwanej;

5. art. 227, 207 § 3 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego a to art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez nieoddalenie wniosków dowodowych zawartych w piśmie z dnia 9 marca 2016 r. zgłoszonych przez powoda mimo, że były one spóźnione;

6. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 232 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 3, 236 k.p.c. oraz art. 212 § 3 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego a to art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez dokonanie, z własnej inicjatywy Sądu, modyfikacji tezy dowodowej, przedstawionej przez stronę powodową na korzyść żądań wysuwanych przez tę stronę;

7. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego a to art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez pominięcie części zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym między innymi części zeznań świadków A. Ł., M. Ł. (brak odniesienia się w uzasadnieniu);

8. art. 231 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. skutkujące naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. oraz art. 907 § 2 k.c. poprzez uznanie za udowodniony fakt, że: rehabilitacja powoda nie może być prowadzona i refundowana w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia; wynagrodzenie jakie otrzymałby powód w chwili obecnej to kwota 3780 zł netto; zabiegi rehabilitacyjne powoda pomiędzy lipcem 2012 r. a wrześniem 2016 r. z kwoty 246,67 zł wzrosły do 2850 zł miesięcznie;

9. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez podanie w uzasadnieniu zbiorczo dowodów.

Strona pozwana na podstawie art. 380 k.p.c., art. 382 w zw. z art. 241 k.p.c. wniosła o rozpoznanie przez Sąd II instancji oddalonego wniosku o wezwanie biegłych na rozprawę, dopuszczenie dowodu z innego instytutu oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na wskazana okoliczność dotycząca wynagrodzenia powoda.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania; ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej (...) S.A. jest uzasadniona jedynie w części kwestionującej zaistnienie zmiany stosunków co do wzrostu potencjalnego wynagrodzenia powoda.

Z uwagi na charakter zarzutów podniesionych w apelacji, jak również potrzebę wskazania podstawy rozstrzygnięcia (art. 382 k.p.c.), stwierdzić należy, że ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny w zakresie zmiany stosunków odnoszących się do wzrostu kosztów rehabilitacji powoda Sąd Apelacyjny przyjął za własny bowiem wyprowadzony on został z dowodów, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie przeprowadzone w toku postępowania dowody, wyciągnął z nich wnioski logicznie poprawne i odpowiadające aktualnym poglądom na sądowe stosowanie prawa.

Wbrew zarzutom apelacji w sprawie nie doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie tych ustaleń faktycznych a co za tym idzie do poczynienia sprzecznych ustaleń z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. stanowi wyraz zasady swobodnej oceny dowodów, określa granice tej swobody i wskazuje w jaki sposób Sąd powinien ją realizować. Wynika z niego między innymi, że Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków prawidłowych logicznie, że może oprzeć swoje przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych i na podstawie wszechstronnego rozważenia całego zebranego materiału dowodowego oraz że musi dokonać selekcji zebranego materiału, ocenić moc dowodową poszczególnych dowodów i dać prawidłowy wyraz wynikom tego wyboru i oceny. Jak wskazał Sąd Najwyższy między innymi w orzeczeniu z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99 (OSNC 2000/7-8/139), skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wskazania, które zasady oceny dowodów zostały naruszone i w jaki sposób oraz jaki miało to wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925). Ponadto jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena

dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906).

Tak więc skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § k.p.c. wymaga by skarżący wykazał, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189).

W apelacji zarzutów o takim charakterze – dotyczących wzrostu kosztów rehabilitacji – nie podniesiono bowiem strona pozwana skupia się jedynie na powtórzeniu swych zarzutów dotyczących możliwości rehabilitacji w ramach NFZ oraz, co szczególnie akcentuje w ramach różnych zarzutów, że ten zakres rehabilitacji istniał już przed zakończeniem wcześniejszego postępowania a niniejsze postępowanie nie ma naprawiać błędów popełnionych przez powoda w już zakończonym postępowaniu wyrokiem zasadzającym między innymi rentę.

W szczególności podkreślić należy, że opinia (...) Uniwersytetu Medycznego w K. potwierdziła zarówno potrzebę prowadzenia rehabilitacji powoda jak i jej zakres. Jest czymś naturalnym, że opracowujący opinię specjaliści musieli odnieść się do opinii z poprzedniego postępowania choćby po to by ustalić i porównać poprzedni i aktualny stan zdrowia powoda. Równocześnie autorzy tej opinii odpowiedzieli na zarzuty strony pozwanej w sposób wyczerpujący i jasny.

Tu podkreślić należy, że zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 r. I CKN 1170/98 (OSNC 2001, nr 4, poz. 64) opinia biegłego podlega ocenie – zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. – na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Kierując się tymi wskazaniem, za Sądem Okręgowym, przyjąć należy, że omawiana tu opinia instytutu – (...) w K. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z uwagi na poziom wiedzy jej autorów, doświadczenie zawodowe, stanowczość wniosków oraz ich umotywowanie zasługuje na pozytywne uznanie wartości rozumowania zawartego w opinii. Dlatego też poglądy zaprezentowane w opinii i jej wnioski trafiają także do przekonania Sadu Apelacyjnego.

Prowadzi to do wniosku, że ocena przedmiotowej opinii dokonana przez Sąd Okręgowy mieści się w granicach swobodnej oceny dowodów z art. 233 § 1 k.p.c.

Co do oceny tego dowodu strona pozwana nie podniosła w apelacji zarzutów, które skutecznie (zgodnie z wcześniej powołanymi poglądami) mogłyby wskazywać na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

Oznacza to, że w sprawie nie doszło też do naruszenia art. 231 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. (zarzut nr 1); art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut nr 3); art. 217 § 1, 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227, 232, 233 k.p.c. (zarzut nr 4); art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut nr 7).

Jeśli chodzi o pominięcie wniosków dowodowych dotyczących wezwania autorów opinii wcześniej wskazanej oraz niedopuszczenia dowodu z innego instytutu naukowo badawczego to dodatkowo wypada zauważyć, że strona pozwana nie sprecyzowała w jakim celu opracowujący opinię specjaliści mieliby się stawić na rozprawę w sytuacji gdy odpowiedzieli na piśmie na wszystkie zarzuty strony pozwanej. Sama chęć spotkania się z autorami opinii na rozprawie by umożliwić pozwanemu Towarzystwu (...) zadawanie pytań na bliżej nieokreślone okoliczności nie jest wystarczającym powodem by uwzględnić ten wniosek. Także nieuzasadnione było wnioskowanie o dopuszczenie dowodu z opinii innego instytutu. Trzeba bowiem wyraźnie stwierdzić, że żądanie dopuszczenia dowodu z opinii instytutu jest nieuzasadnione w sytuacji gdy wartość dowodowa wcześniejszego dowodu z opinii instytutu nie została skutecznie – w ramach zarzutu naruszenia art. 233 §1 k.p.c. i przy zastosowaniu właściwych dla jej przedmiotu kryteriów oceny – zakwestionowana.

Przeprowadzona przez Sąd Okręgowy opinia Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej (...) Uniwersytetu Medycznego w K. jest odmianą opinii biegłego. Dowód ten ma szczególny charakter, gdyż korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Z tego względu nie stosuje się do niego wszystkich zasad dotyczących postępowania dowodowego, a w szczególności art. 217 § 1 k.p.c. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CSK 7/09 niepublikowane i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNP 2000, nr 22, poz. 807). Nie można więc przyjąć, że Sąd obowiązany był dopuścić dowód z kolejnego biegłego, czy też opinii instytutu, skoro złożona opinia była dla strony pozwanej niekorzystna (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73 niepublikowane i z dnia 14 marca 2007 r., I CSK 465/06, OSP 2008, nr 11, poz. 123).

W świetle powyższych uwag podkreślić należy, że Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszych opinii biegłych lub opinii instytutu, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy gdy przeprowadzona już opinia zawiera istotne luki, jest niekompletna, bo nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, niejasna czy nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona ekspertyza nie pozwala organowi orzekającemu zweryfikować zawartego w niej rozumowania co do trafności wniosków końcowych. Przede wszystkim trzeba podkreślić, że to do biegłych właściwych specjalności należy zbadanie genezy choroby danej osoby oraz wpływu konkretnego urazu, na powstanie choroby, bądź jej rozstrój (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1972 r., II CR 470/72, Lex nr 7180, z dnia 27 lipca 2010 r., II CSK 119/10, Lex nr 603161).

Takie okoliczności nie zachodziły w niniejszej sprawie a więc zasadnie Sąd Okręgowy oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego instytutu.

W tym miejscu wypada dodać, że Sąd nie jest związany wnioskami dowodowymi stron i w ramach swych uprawnień może modyfikować tezy dowodowe mając na uwadze przedmiot postępowania. Tym samym nie doszło do naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 232 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 3, 236 k.p.c. oraz art. 212 § 3 k.p.c. (zarzut nr 6) zwłaszcza, że strona pozwana nie wykazała jaki wpływ na rozstrzygnięcie sprawy miało by mieć skorzystanie przez Sąd z możliwości modyfikacji tezy dowodowej.

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 227, 207 § 3 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 k.p.c. poprzez dopuszczenie wniosków dowodowych powoda zawartych w piśmie z dnia 9 marca 2016 r. (zarzut nr 5). W piśmie tym zawnioskowano o dopuszczenie dowodów z pism Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 15 stycznia 2016 r. i 26 lutego 2016 r. oraz pisma (...) Centrum Rehabilitacji i Ortopedii z dnia 19 stycznia 2016 r. na okoliczność braku możliwości podjęcia przez powoda zalecanej dla jego stanu zdrowia rehabilitacji funkcjonalnej oraz wodnej w ramach świadczeń finansowanych przez NFZ. Poza tym przeprowadzenie dowodu z tych dokumentów w żaden sposób nie spowodowało zwłoki w rozpoznaniu sprawy a do tego jeden z dokumentów pochodzi z końca lutego więc złożenie wszystkich dokumentów we wcześniejszym czasie nie było możliwe.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 231 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut nr 8) co do ustalenia braku możliwości prowadzenia rehabilitacji w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Okoliczność ta wynika z przedłożonych przez powoda dokumentów skazanych przez Sąd Okręgowy w tym wcześniej wymienionych.

Zasadny natomiast był zarzut dotyczący wadliwego ustalenia zaistnienia zmiany okoliczności w zakresie wzrostu zarobków powoda (naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. zarzut nr 2 oraz częściowo nr 8).

Odnośnie tej okoliczności ustalenia Sądu Okręgowego winny być zastąpione ustaleniem Sądu Apelacyjnego opartymi na treści pisma (...) spółki z o.o. Spółki komandytowej w B. z dnia 31 października 2014 r. (k. 135). Z pisma tego wynika, że wynagrodzenia w tej firmie mają charakter dokonanych swobodnie ustaleń przez strony – indywidualnie ustalanych z każdym z pracownikiem, w zależności od aktualnej sytuacji rynkowej, doświadczenia, wiedzy i zaangażowania pracownika. W chwili udzielania odpowiedzi na pytanie Sądu w Spółce tej nie dysponowano stanowiskiem identycznym, jak zajmował w 2005/2006 roku powód J. Ł.. W październiku 2014 r. podobnym stanowiskiem, jednakże z większym zakresem odpowiedzialności był specjalista do spraw utrzymania ruchu. W dniu 1 marca 2012 r. jak i w dniu udzielania odpowiedzi tj. 31 października 2014 r. wynagrodzenie na stanowisku specjalisty

do spraw utrzymania ruchu (bez ewentualnych nadgodzin, premii uznaniowych, dodatków, itp.) mogłoby kształtować się w granicach 5320 zł brutto tj. około 3780 zł netto.

Z pisma tego nie wynika zatem wzrost zarobków między zakończeniem poprzedniej sprawy a chwilą zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie.

Przechodząc do ostatniego zarzutu dotyczącego naruszenia prawa procesowego stwierdzić należy, że w sprawie nie doszło do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a nie § 3 jak podano w apelacji) (zarzut nr 9).

Uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny tego wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS nr 15, poz. 352; z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepubl.; z dnia 16 października 2009 r., I UK 129/09, Lex 558286).

Niewątpliwie z taką sytuacją nie mamy doczynienia w niniejszej sprawie bowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie wymagane elementy, a motyw wyroku są jasne i poddają się kontroli.

W sprawie nie doszło też do naruszenia prawa materialnego, a to art. 907 § 2 k.c.

Ocena, czy nastąpiła zmiana stosunków, uzasadniająca żądanie modyfikacji wysokości lub czasu trwania renty, o której mowa w tym przepisie wymaga porównania stanu faktycznego ustalonego w chwili orzekania o zasądzeniu renty lub w dacie zawarcia ugody (sądowej lub pozasądowej) w tym przedmiocie oraz stanu z chwili, której dotyczy żądanie zmiany. O zmianie można bowiem mówić jedynie wówczas, gdy nastąpiła ona po wydaniu wyroku zasądającego rentę lub po zawarciu umowy w tym przedmiocie (zob. uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 18 października 1972 r. – zasada prawna, III PZP 25/72, OSNCP 1973, nr 3, poz. 38, z omówieniem A. Szpunara i W. Wanatowskiej, Przegląd orzecznictwa, NP 1974, nr 1, s. 77, oraz E. Wengerka, Przegląd orzecznictwa NP 1974, nr 7–8, s. 1053; wyrok SN z dnia 28 listopada 1972 r., III PRN 94/72, OSNCP 1974, nr 2, poz. 22, z omówieniem A. Szpunara i W. Wanatowskiej, Przegląd orzecznictwa NP 1975, nr 2, s. 285, oraz E. Wengerka, Przegląd orzecznictwa, NP 1975, nr 6, s. 876; też wyrok SN z dnia 6 grudnia 2000 r., II UKN 125/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 365). Przedmiotem oceny nie mogą być przesłanki przyznania renty. Należy zwrócić uwagę, że rozpoznając powództwo o zmianę wysokości renty, sąd nie jest związany sposobem jej obliczenia zastosowanym w ugodzie lub wyroku zasądającym rentę (zob. wyrok SN z dnia 10 kwietnia 2014 r., II PK 191/13, OSNP 2014, nr 7, poz. 91).

W uzasadnieniu powołanego wyroku z dnia 10 kwietnia 2014 r., II PK 191/13, Sąd Najwyższy wyjaśnił: Artykuł 907 § 2 k.c. stanowi, że jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie. Przytoczony przepis, jak wynika wyraźnie z jego treści ("chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie"), przewiduje odstępstwo od zasady materialnej prawomocności wyroków i materialnej skuteczności ugód, w zakresie określenia wysokości i czasu trwania renty (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadę prawną z dnia 18 października 1972 r., III PZP 25/72, OSNCP 1973 nr 3, poz. 38). Związanie prawomocnym wyrokiem lub zawartą ugodą dotyczy, w świetle zgodnego orzecznictwa Sądu Najwyższego, jedynie zasady odpowiedzialności dłużnika i stopnia tej odpowiedzialności, w tym przyczynienia się poszkodowanego do szkody. Sąd nie jest natomiast związany sposobem jej obliczenia zastosowanym w umowie stron (ugodzie) lub wyroku zasądającym rentę (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 19 listopada 1971 r., II PR 346/71, OSNCP 1972 nr 5, poz. 94; 27 listopada 1986 r., IV CR 371/86, niepublikowany; 13 października 1987 r., IV CR 265/87, LEX nr 8842, 3 marca 2005 r., I UK 196/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 24; 7 maja 2013 r., I PK 306/12, LEX 1391694). Sąd, rozpoznając na podstawie art. 907 § 2 k.c. powództwo o zmianę wysokości renty za wyrządzoną szkodę, nie bada więc ponownie przesłanek odpowiedzialności, lecz ogranicza się do sprawdzenia, czy

zmiana stosunków usprawiedliwia żądanie zmiany wysokości lub czasu trwania renty. W szczególności, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku z 27 listopada 1986 r., nie można się zgodzić z poglądem, że sąd orzekający na podstawie art. 907 § 2 k.c. jest związany sposobem ustalenia renty, przyjętym w poprzednim wyroku, skoro okoliczności rzutujące na wysokość renty, z upływem czasu ulegają zmianom. Przy związaniu sposobem ustalenia renty w pierwszym wyroku mogłoby więc, np. dojść do podwyższenia tej renty do wysokości przekraczającej aktualne usprawiedliwione potrzeby uprawnionego. Przyjęcie odmiennego stanowiska zaprzeczałoby podstawowemu założeniu, że w sytuacji, gdy na podstawie art. 907 § 2 k.c. strona żąda zmiany wysokości lub czasu trwania renty, w związku ze zmianą stosunków, sąd musi uwzględnić także przesłanki określone w art. 444 § 2 (lub 446 § 2 k.c.) k.c., co oznacza, że ustalona w tym trybie renta z tytułu utraty zdolności do pracy ma na celu wyrównanie szkody. Powinna zatem rekompensować poszkodowanemu uszczerbek, który wskutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia powstał w jego dochodach z tytułu pracy zarobkowej. Powinna więc być ona równa różnicy między hipotetycznymi dochodami, które poszkodowany osiągałby, gdyby nie doszło do zdarzenia wyrządzającego szkodę, a dochodami, które uzyskuje po tym zdarzeniu.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r., III PR 151/75 (niepublikowany, teza w LEX nr 14298) powództwo oparte na wskazywanym przepisie nie może zmierzać do poprawienia błędów poprzedniego orzeczenia sądowego bądź zawartej ugody. Argument ten nie ma jednak związku z rozważanym problemem. Pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 30 stycznia 1976 r., podzielany w późniejszym orzecznictwie i doktrynie, oznacza jedynie, że w sprawach o zmianę wysokości i czasu trwania renty sąd bada, czy od ostatniego orzeczenia sądowego bądź ugody, ustalających wysokość renty, nastąpiła zmiana stosunków. Powództwo oparte na art. 907 § 2 k.c. nie może natomiast zmierzać do poprawienia błędów poprzedniego orzeczenia sądowego bądź zawartej ugody, a więc sąd nie może, jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego wyroku, uwzględnić powództwa o zmianę wysokości renty także za okres objęty ugodą.

Kierując się tymi poglądami stwierdzić należy, że powód zgodnie z art. 6 k.c. wykazał zmianę stosunków w zakresie potrzeby i zakresu rehabilitacji. Stawiana przez stronę pozwaną teza, że ten zakres rehabilitacji był uzasadniony już przed zakończeniem poprzedniego postępowania jest niczym nieudowodniona. Trzeba bowiem wyraźnie zaznaczyć, że w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 lipca 2012 r., sygn. akt I ACa 689/12 ustalono i przyjęto za podstawę orzeczenia, że u powoda zalecana jest codzienna rehabilitacja w domu i co najmniej raz na kwartał leczenie ambulatoryjne. Takie ustalenie wynikało między innymi z opinii Instytutu a obecnie ustalono, że zakres rehabilitacji winien być zdecydowanie szerszy co uznać należy za zmianę stosunków.

Inaczej natomiast ocenić należy żądanie zmiany wysokości renty z uwagi na wzrost zarobków. Jak już wcześniej wskazano powód okoliczności tej nie wykazał, bo niewątpliwie nie potwierdza tego wcześniej zacytowane pismo (...) spółki z o.o. Spółki komandytowej w B. z dnia 31 października 2014 r. zwłaszcza, że podstawą wyliczenia renty uzupełniającej poszkodowanego pracownika nie jest przeciętny zarobek różnych grup pracowniczych, lecz wyłącznie przeciętny zarobek tej grupy, do której pracownik ostatnio należał lub też byłby w przyszłości należał (zob. np. wyroki SN z dnia: 15 kwietnia 1972 r., II PR 48/72, OSNCP 1972 nr 9, poz. 171). W rezultacie, przy ustalaniu, zgodnie z art. 444 § 2 k.c. wysokości renty wykluczony jest jakikolwiek automatyzm, a wysokość tego świadczenia powinna być dostosowana do konkretnych okoliczności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 150/10, LEX nr 738393).

Doprowadziło to do zmiany zaskarżonego wyroku w ten sposób, że do zarobku w wysokości 2479,37 zł (przyjętego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 27 lipca 2012 r., sygn. akt I ACa 689/12) dodano koszty rehabilitacji w wysokości 2850 zł i koszt zakupu leków (50 zł) co dało kwotę 5379,37 zł. Od kwoty tej odjęto rentę pobieraną przez powoda z ZUS w wysokości 747,69 zł co dało kwotę 4631,68 zł, którą należało pomniejszyć o 25 % przyczynienia. W rezultacie doszło do podwyższenia renty do kwoty 3473,76 zł.

Korekta ta w ocenie Sądu Apelacyjnego nie była wystarczająca do zmiany rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu bowiem powód wygrał co do zasady a art. 100 k.p.c. nie wymaga ścisłego procentowego rozliczenia kosztów.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. a o kosztach w oparciu o art. 100 k.p.c. przyjmując, że powód jest wygrywającym w 2/3.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz – Braun SSA Robert Jurga